

base com *riu muño en el sentit de 'riu del turó' no seria un ètímon inversemblant. El final amb -e no és un obstacle, vista l'alternança freqüent entre els fonemes -e i -o: *morro/morre, porxo/porxe, ferro/ferre*.

La base proposada combina un element romànic, *riu*, amb un element de substrat: *muño*. Això no ens obliga, malgrat tot, a considerar el topònim com un híbrid, per tal com el segon element podia ja sentir-se com a romànic quan es va crear el topònim. Si volguéssim defugir la heterogeneïtat de components (procurem evitar sempre que és possible la postulació d'ètimons híbrids), podríem encara pensar en un HARRI MUÑO 'turó de pedra', amb un *arri* que apareix amb freqüència com a element final de topònims pirinencs: *Llastarri, Ovarri, Biscarri*. X. T. [Això és preferible però no sols per evitar l'hbridisme. Fins si suposéssim que el mot romànic *riu* fou adoptat pel paleo-basc benasquès (no en tenim cap prova: *Riquierna* i els altres que cita En Terrado són compostos amb mots romànics o catalans, no pas bascos): tal combinació no podria significar 'riu del turó' en cap parlar basc, sinó 'turó del riu'. Val més, doncs, admetre un compost totalment basc i conforme al valor dels compostos bascos, i a l'ordre sintàctic normal en els compostos bascos. Notem que la *ñ* en lloc de *n* és deguda a la palatalització diminutiva normal en basc, com *Rinperós* > *Reperós*; *Remuny/Remuñe* per l'oscillant pressió catalana/castellana pròpia del benasquès. La reducció de *Arri-muño* 'turonet de les roques' a *Remuñe* ja marxa sola. J. C.]

RENAN i RENANUÉ

No tinc documentació gens antiga dels nom d'aquests llocs, i no és estrany, ni valdria la pena de suspendre aquesta nota, perquè essent llogarets d'importància ben escassa és natural que no n'hi hagi; i amb poca esperança de trobar-ne més, no val la pena de suspendre les notes, car tots dos són noms de data antiga, i d'etimologia en tot o en part concretatable.

RENAN és un llogaret de 25 hab., situat entre el Segre mitjà i l'Urgell, uns 7 k. a l'E. d'Agramunt i 9 al S. d'Oliola, que és el municipi a què està agregat. Sens dubte es deu tractar d'un NP convertit en NL, com els que tant abunden d'origen germànic a tot el Nord del Princ., i en particular se'n troben bastants en les terres pròximes: recordem els immediats *Gualter, Baldomar, Espaén*, més enllà *Guimerà, Sunyer, Senan* etc. Aquest ha de venir de RAGINAND (dels grups RAGJ- i -NANØ, fecunds tots dos), compost ben documentat per Förstemann, c. 1236 (cf. *Richnanth* c. 1268); així mateix ben representat en l'onomàstica francesa (recordem *Renancourt*, dept. Somme, *Renansart* Aisne...). Encara que hagi existit un NP àrab homònim (Oliver-Asín, s. v. *Torres de Barrellén*, algerià *Rännan* GGAJ., i, com adj., *Dozy* I, 561) cal descartar la possibilitat de tal origen en la zona d'Agra-

munt: no hi ha arabismes toponímics tan al Nord (a Segarra només a la part més meridional).

Llavors RENANUÉ pot semblar d'origen afí al de *Renan*. És un llogaret de la més alta Ribagorça, agregat a Bisaurri, uns 15 k. dret al Sud de Benasc. «A *renanué?*», em deien a Perafita de Les Paülis, «parlen com ací» volia dir català (no aragonès), un català de transició un poc menys mesclat de trets aragonesos que en el centre de la vall de Benasc, i concretant: «dien *bóna*, com nosatros».

Això ja ens situa en un ambient lingüístic precís, entenc un «paisatge toponímic», on predominen aclairadorament entre els NLL importants els d'origen pre-romà, que ens posa en guàrdia davant la possibilitat d'un NL provinent de nom germànic. ¿Seria, però, potser un derivat del mateix, amb el sufix pre-romà -ØI?; car el resultat d'aquest en aquesta zona és verament -ué; veg. el que en diem als arts. *Ramastué, Eresué, Sesué* —llocs ben immediats—; algú (com Rohlfs) ha opinat que l'arrel d'alguns d'ells fos vagament personal, però veg. la refutació que en la major part li oposarem Mz.Pi. i jo mateix (cf. *E.T.C.* II, 62-63 etc.).

Quant a un origen germànic —per la mateixa tardania de la data d'aquest element— és més inversemblant encara que els vagues tempteis de Rohlfs. Pensaríem potser en un radical cèltic RENANOS? (deriv. del nom del Rin o la seva arrel). Tampoc el cèltic no escau en aquest paisatge toponímic: tot o quasi tot el que hi anem desxifrant ens duu cap al basc; o, de vegades, a la seva parentela ibero-aquitana.

Em sembla ben probable, tractant-se de les crestes rocoses i encinglerades de Bisaurri que aquí s'oculti en una forma o altra el basc *arri* 'roc, penya', amb la a- escapçada: *Arró* → *Ro, Ransol, Ralleu, Rabarte* i tants altres; d'altra banda veg. l'etim. basca de la parella *Besora/Bisaurri* (en art. supra).

Inspirant-me en aquesta premissa, veig dues explicacions raonables.

A) ARRI-AND(1)-OI 'el lloc del gran roc o penya'. Als articles *Montan/Valldan, Olvan, Iran* i d'altres hem vist el gran paper que fa l'adj. basc *andi* 'gran' en la nostra toponímia pirinenca.

B) ARRI-UNANU-OI 'el dels asfòdels de roca', basc *unanu, unanue*. El criteri geogràfic i ecològic els admet tots dos, afegint-hi que de les meves ascensions en els nostres alts Pirineus em queda viu record de les tiges de gamons (asfòdels) esgraonant-se fins al peu dels cingles (una vegada sota l'Agut d'Erill, l'haver-me arapat a una d'elles m'estalvià caure per una timba, 1969). Que UOI es reduís a OI > -ué, això marxa sol; tant l'amalgama de IU en e com la de IA > e són concebibles. D'altra banda -NDI- dona normalment *ɣ*: *VERECUNDIA, FUNDIARE* (*vergonya, fonyar* etc.), però també és concebible que el complex -ANDIOI se simplifiqués en -ANOI.

En conclusió etimologia probablement bascoide, en dues variants acceptables totes dues, potser millor la segona, més concreta des del punt de vista basc i ambiental.